

Om Dræning af Kirkegaarde.

Af Ingeniør, cand. polyt. *O. D. Andreasen.*

Naar et Areal er udset til Anlæg af en Kirkegaard, er det nødvendigt at undersøge, om Grundvandstanden i det paagældende Areal helt eller delvis staar i tilstrækkelig stor Dybde under Terrainets Overflade. Er dette ikke Tilfældet, kræves der i Henhold til „Anordning angaaende Kirkegaarde af 10. December 1927“ § 2 udført Dræning af Arealet. Det fastsættes tillige heri, at den Dybde, Vandstanden højst kan fordres sænket til, er 2,2 m under Terrainoverfladen.

Man ser straks, at forinden det kan afgøres, om Dræning er nødvendig, maa der foreligge en Plan over Anlægget af Kirkegaarden, idet man meget godt kan tænke sig, at Partier af Arealet, hvor Grundvandstanden staar for højt, ved Arealets Regulering bliver forhøjet, saa Dræning ikke er nødvendig, ligesom det omvendte Tilfælde ogsaa kan forekomme.

For at opnaa det teknisk og økonomisk set mest fordelagtige Projekt, bør der foretages grundige Forundersøgelser, der bør omfatte:

1. Opmaaling og Kortlægning af Arealet.
2. Fladenivellement af Arealet.
3. Jordbundsundersøgelser.
4. Maalinger af Grundvandstanden.

Hertil skal bemærkes, at Fladenivellementet bør udføres saa tæt og saa nøjagtigt, at Højdekurver kan indlægges paa Planen ganske tæt, hvorved Terrainets Form nøjagtig gengives. Jordbunds- og Grundvandstandsmaalinger maa nødvendigvis foretages ved Gravninger og ikke med Stang eller Bor. Disse Gravninger skal ligge saa tæt, at man er sikker paa, at man har faaet de virkelige Forhold konstaterede. Disse Undersøgelser kræver megen Omhu og Nøjagtighed, og deres Vigtighed kan ikke noksom fremhæves, da saavel Jordbund som Grundvandstand kan forandres ret pludseligt.

Naar man nøje kender Jordbunds- og Vandstandsforhold, kan Ledningernes Dybde, Størrelser og Afstand bestemmes deraf. For at bestemme Ledningernes Beliggenhed maa der atter samarbejdes med den Plan over Kirkegaardens Anlæg, som bør foreligge, da Ledningerne derved kan blive lagt paa hensigtsmæssige Steder, saa de kan være under Kontrol, uden at Gravstederne berøres. For at faa det mest økonomiske og det hensigtsmæssigste Dræningsanlæg bør der altsaa først og fremmest foreligge en Plan over Kirkegaardens Anlæg. Der bør intet spares for at gøre Forundersøgelserne saa grundige og omhyggelige som muligt, i hvilken Henseende man særlig maa være opmærksom paa Jordbunds- og Grundvandstandsundersøgelserne, idet disse to Faktorer ellers let under Arbejdets Udførelse kan berede unødige Vanskeligheder og Udgifter.

* * *

Regulering af Beplantning og Monumenter ved Servituter.

Af Havearkitekt *E. Erstad-Jørgensen.*

Under denne Overskrift bragte Februarheftet af nærværende Tidsskrift et Billede som Eksempel paa, hvad der er opnaaet for Viborg Kirkegaard ved Fastsættelse af „ganske bestemte Højder for Hække og Monumenter i hvert enkelt Kvarter, saaledes

at Hækkene, naar de er udvokset, nøje kommer til at harmonere med Monumenterne“.

Da en af Hovedfejlene ved vore Kirkegaarde hidtil har været Planløshed og altfor ubunden Frihed for den enkelte Gravstedfæster til Skade for de omkringliggende Gravsteder og for Kirkegaarden som Helhed, maa det hilses med Tilfredshed, at man ogsaa udenfor Hovedstaden nu er begyndt at fastsætte Regler for Gravstedernes Udformning for paa denne Maade at genvinde noget af den velgørende Ensartethed, der prægede tidligere Tiders Begravelsespladser.

Ensartetheden dengang var for saa vidt ogsaa Udslag af visse Loves Overholdelse, men det var rigtignok uskrevne Love: almindelig Sømmelighedssans i Forbindelse med den Begrænsning, der fulgte af god Økonomi og Tradition og ikke mindst det meget lille Udvalg af Monumentformer, der stod til Raadighed.

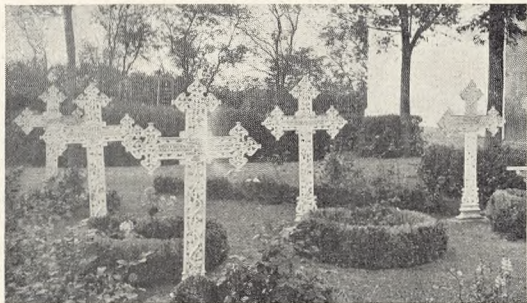
Med Samfundets Udvikling i den nyere Tid, hvor tidligere Klasseskel er udvisket, hvor det pekuniære Grundlag er ligesom gyngende, snart op, snart ned, og hvor Handel og Industri lokker med Monumenter af alle Størrelser, Farver og Udstyr, er Ensartetheden og den dermed følgende Fred og Ro forsvundet fra Kirkegaarden, og hvis den ønskes tilbage, maa det ske ad andre Veje end de gamle, der er lukkede, og som aldrig mere bliver farbare.

Den nye Kirkegaardslov af 30. Juni 1922 yder en væsentlig Støtte, hvad angaar selve Kirkegaardens Anlæg, men den nærmere Udformning er overladt Menighedsraadene, der fastsætter Regulativet for den enkelte Kirkegaard. Dette „Selvstyre“ er i mange Maader det heldigste, da de enkelte Egenes Stilling til Sagen er saa forskellig. Byens Borgere ser anderledes paa mange Ting end Landboen, Jydens Syn adskiller sig fra Øboens Tankegang, ligesom Jordbund og de klimatiske Forhold er meget ulige i de forskellige Landsdele. Det stedlige Menighedsraad har derfor de bedste Betingelser for at træffe det rette under de paagældende Forhold.

Naar nu Viborg Kirkegaards Bestyrelse har fastsat Regler, der gaar saa stærkt i Enkeltheder, som det fremgaar af det citerede, og naar den, som det synes, har lagt Servituter paa alle Kirkegaardens Kvarterer, maa man vel gaa ud fra, at noget saadant falder sammen med Flertallets Ønsker der paa Egnen og maa derfor være berettiget til at hilse det som et Tegn paa en fremskreden Kirkegaardskultur, som mange andre Egne og Byer vil kunne lære af.

Samtidig kan man imidlertid ikke frigøre sig for den Tanke, at saa radikale Servituter næppe ret mange Steder lader sig gennemføre uden at vække almindelig Modstand. For enhver Indskrænkning i den personlige Frihed møder som bekendt Modstand i vort frie Samfund, og Friheden er i sig selv et saa stort Gode, at det er fuldt berettiget ikke at lade den beklippe, med mindre det, der opnaas, er Ofret værd.

Vi har ikke Preussernes eller de Svenskes Sans for Orden og Organisation, og vi har heller ikke deres Autoritetstro. Vi vil selv overbevises. Og naar man ser paa det Billede, der er taget med som Prøve paa Servituternes Værdi, forekommer dette ærlig talt ikke meget overbevisende. Det er nydelig tegnet, men er det ikke en uheldig Ide at lade Monumenter og Træer delvis skjule i Hækken, og mangler ikke det hele i altfor høj Grad det Præg af personlig Indsats, som vi Danske nu en Gang forbinder med Tanken om et Hvilested for kære Afdøde. Mon ikke det Billede vil virke afskrækkende i Stedet for opmuntrende til Efterfølgelse; jeg skulde næsten tro det, og det vilde være et meget beklageligt Resultat, da rimelige Servituter er den Vej, vi skal og maa frem.

Servitutspørgsmaalet er mange Steder brændende, og jeg tror, det vilde være af stor Interesse at faa det nærmere belyst i „Vore Kirkegaarde“. Vilde det ikke være en god Begyndelse at vise en Plan af Kirkegaarden i Viborg og aftrykke de Servituter, der er fastsat for de enkelte Kvarterer, maaske med en nærmere Redegørelse for Formaalet i hvert enkelt Tilfælde. Tanken er saa ny for de fleste Kirkegaardsbestyrelser, at et konkret Eksempel som det, der her er udarbejdet for hjemlige Forhold, fortjener at kendes og diskuteres til Belæring og Opmuntring for andre, der er mindre dristige ved at slaa ind paa de ubanede Stier.

* * *

I Tilslutning til ovenstaaende Indlæg, som vi er meget glad ved at have modtaget fra Hr. Havearkitekt E. Erstad-Jørgensen, skal Redaktionen meddele, at vi ogsaa uden denne Tilskyndelse havde haft isinde at bringe nærmere Oplysning angaaende det i den omhandlede Notits berørte Emne: Regulering ved Servituter, specielt i Viborg. En Artikel herom vil fremkomme.

Løvrigt er Redaktøren ikke ganske enig med Hr. Erstad-Jørgensen i, at det kun var formedelst *uskrevne* Love, at der paa de gamle Kirkegaarde fremkom en vis Ensartethed. Saavel for københavnske Kirkegaarde (omved 1800) som for Provinsens (se f. Eks. V. K. 1929 S. 97) eksisterede der mange Steder Bestemmelser til Regulering af Monumenter og Beplantning; men naturligvis hjalp en vis Ordenssans, mindre Individualitetshævdelse, god Økonomi og Tradition med til, at Forholdene blev saa gode, som de blev! – At dog ogsaa vore Dage kan opvise Eksempler paa, at Monumenter paa en Kirkegaard er afstemt efter hinanden, viser de to hosstaaende Billeder. Saa-danne Eksempler, der kunde suppleres med Snese af andre fra vore Landsbykirkegaarde, antyder formentlig, at det ikke skulde være saa svært at faa Monument- og Beplantningsregulering ved Servituter gjort obligatorisk, – af sig selv indretter Folk med god Smag sig efter hinandens Væremaaade, ikke mindst under ret primitive Forhold, og kun, hvor Individets Trang til at overgaa Naboer, er stærkere end hine Følelser, vil det volde afgjort Modstand at praktisere det, vi ønsker: at Kirkegaardsbilledet maa blive rent, harmonisk og smukt.

Red.

Billedet tilvenstre: Støbejernsmonumenter fra Asnæs Kirkegaard.
Tilhøjre: Marmortavler fra Roslev.
Foto 1928.